

individuuum. Jasno je, da se s teh različnih vidikov rode različna spoznanja in svojevrstni pomen obeh smeri za vzgojo.

Psihologija je vzgojstvu važna svetovalka, kajti v pedagoški praksi in teoriji je nujno potrebno uvaževanje duševnega življenja. Psihološko spoznavanje je tesno zvezano s pedagoškim oblikovanjem. Zanimiva in pregledna je Ozvaldova delitev posameznih smeri v sodobni psihologiji. Pisec poda označbo prirodoslovne psihologije, ki hoče spoznavati duševnost po eksaktnih metodah in kot nekakšna fizika duševnega življenja proučuje samo duševni skelet človeka. Ima pa ta smer za seboj petdeset let uspešnega razvoja in je postala že klasična šola v sodobni psihologiji. S pridom nam streže, kadar vprašamo, kakšne lastnosti imajo razne strani naše duše in po kakšnih zakonih delujejo te strani. Vzgoji pomaga zlasti pri razvoju individualnih sposobnosti človeka.

Posebej se loteva Ozvald psihoanalize, katere osrednja os je spodnja zavest in njena dinamika. Freud loči dvoje neenakih polovic v človeški duševnosti: manjšo, jasno zavest, in večjo, spodnjo zavest (ta lepa izraza uporablja Oton Župančič v prevodu Sage o Forsytih). Adlerjeva individualna psihologija pa naglašča v duševnem razvoju človeka vpliv socialnega okolja ter podčrtava celotnost človeške duševnosti. Obe prinašata mnogo novih, pedagoško važnih spoznanj za razumevanje mlade duše, zlasti njene gonske strani. Obe sta nekako na prehodu med prirodoslovno in duhoslovno psihologijo.

Duhoslovni psihologiji je izhodišče totalnost duše, ki ima svojevrstno zasnovo, po kateri gre tej psihologiji pred vsem drugim za spoznavanje poedinca, ko bi ga rada tako in toliko spoznala, da bi ga bilo mogoče obvladati. Hoče ga razumeti zlasti v njegovem razmerju do duhovnega in kulturnega sveta. Vzgojno prizadevanje mora poskrbeti, da mladina rase organsko v celotno kulturo in civilizacijo svoje dobe. Pripraviti mora človeka za opravljanje kulturnega dela, za katero je važno teženje od nižjih k višjim vrednotam. Ozvald nam je v tej knjižici pokazal, da imamo v prirodoslovni in duhovni psihologiji dvoje vrst znanja o psihološko-antropološki strani človeka. Na koncu knjige je navedena obilna literatura.

Knjiga je pisana jasno in v lepem jeziku. Izšla je kot redna publikacija Slovenske šolske matice v Priročni pedagoški knjižnici. Najnovejše delo profesorja Ozvalda je zbudilo zaradi aktualnosti problema, ki ga obravnava, dosti zanimanja. Originalnost njegovih misli pa dokazuje dejstvo, da je objavila svetovno znana in priznana nemška revija „Die Erziehung“ podrobnejši izvleček te knjige.

Franc Bajd.

„KNJIŽEVNI HORIZONTI.“ Zagrebačka književna revija. Uredio Ladislav Žimbrek. Zagreb. 1934.

Nastop literarne revije, kakršna so „Književni Horizonti“, je treba gledati iz perspektive zagrebških književnih razmer. Kakor je pravilno poudaril urednik, je vsak literarni list samostojno živo bitje. List je organizem, ki rase iz določenih književnih tal, iz odrejenih socialnih in kulturnih relacij, s katerimi je povezan genetično in vzročno in na katere spet kot del njihove idejne vrhne zgradbe po dialektičnih zakonih medsebojnega vplivanja učinkuje tudi sam. V tolikanj razrvani književni sredini, kakor je zagrebška, je pojav književnega glasila z reformatorskimi težnjami nujen in razumljiv. „Ovu reviju“, piše urednik, „pokreće književna potreba savremenog književnika . . . da bi uzmogli manifestirati svoje poglede na savremenu književnu i društvenu stvarnost . . .“

Ne možemo biti zadovoljni sa pseudoknjiževnim listovima . . . Ne možemo biti zadovoljni s . . . listovima, koji su daleko od današnjeg socijalnog života . . . Ne možemo biti zadovoljni s književnim djelima, koja to nisu, te su mogla nastati samo u ovakvoj sredini, gdje književno ime ne znači ništa, i gdje do književnika nitko ništa ne drži. U sredini, gdje novine proglašuju loša djela . . . odličnim književnim djelima, . . . analfabete genijima, konstantno prešućuju pojedine dobre pisce, gdje se književno društvo pretvara u pogrebno, . . . gdje odbornici . . . nekih književnih institucija nisu u životu napisali ni jednog beletrističkoga retka.“ Nadalje naglašava urednik, da „povremena književna revija mora imati svoj pogled na svijet, i taj pogled mora biti jasan, . . . list mora biti odraz naše savremene stvarnosti . . .“ Čeprav pravi urednik, da „Književni Horizonti“ — „ne namjeravaju stvarati škole i struje, podizati prašinu, isticati zastave, bježati za modom i -izmima“ in se „pojavljaju bez velikih programa“, se vse te izjave vendar beró kot program, in sicer kot program, ki je v zagrebških razmerah razveseljiv, upravičen in nujno potreben. Res, bolj kakor kdaj je dandanes v Zagrebu potrebna revija, „koja donosi svijetlo u tu našu književnu tamu, revija koja koraca samostalno ispred našeg književnog zbivanja, koja je u svakom pogledu progresivna, aktivna i savremena . . .“

Z vsemi temi obeti si je revija sama naložila težko preizkušnjo in neko apriorno obveznost v kvalitativnem in idejnem oziru. Obvezala pa je tudi recenzenta, da presodi v luči njenih lastnih kriterijev takisto njo samo.

Pričujoči prvi letnik se je resno trudil, da bi se približal omenjenim načelnim izjavam; vendar ni mogoče reči, da jih je izpolnil do kraja. Res je zbral list okoli sebe lepo število mladih moči in je ob zaključku leta lahko poudaril, da se čuti „kao cjelina, . . . koja znade što hoće i za čim ide“. Po rezultatih pa nas o tem le ni docela prepričal. Zlasti ga označuje neki eklekticizem, ki se ne ujema z reformatorskimi nagibi in poudarjanjem enotne osnovne linije. Poleg prispevkov, ki pričajo o socialni usmerjenosti in sociološkem prijemu (Duhovna kriza sadašnjosti; dve Klopčičevi pesmi: Pismo iz predmestja, Drejčnik Andrej govori; Gavella o Krleži, dva članka; nekatere pesmi) — je pokazal list še literarno-zgodovinske težnje (trije članki o Matošu, dva o Vidriću, pisma A. B. Šimića), razen tega pa nekakšen regionalizem, ki prehaja pogosto v folklorizem; le-ta pa se mi zdi dokaj čudna družčina socialnega in aktualističnega momenta. Zlasti je ta nota očitna v kajkavski in čakavski liriki; pesmi S. Ostroškega (kajk.) kažejo sicer nekakšen socialen nadih, a stih N. Pavića (kajk.) in D. Gervaisa (čak.) idejno ne prestopajo ozkega okvira zgolj opisne in malo aktualne folkloristične pesmi; upravičenost te vrste poezije (zlasti že zelo obrabljene kajkavske) pa se mi zdi precej dvomljiva.

Proza je kvantitativno zastopana slabo in jo (izvzemši prevodov) predstavljajo odlomki dokaj zanimivega romana „Dva svijeta“ (Školovanje Augusta Brezovečkoga, L. Žimbrek) in dva precej medla prispevka (S. Galinec: novela „Kruške“; Z. Kulundžić: odlomek „Ljerkin život“). Tudi lirika, ki ni dala pomembnejših stvaritev, kaže neenotno podobo: artizem T. Ujevića in rajnega A. B. Šimića, ruralizem A. Ujdurovića, S. Ostroškega, S. Baneka, S. Diane in obeh folkloristov, intelektualistično pobarvana pesem M. Matijaševića itd. Pesmi so še prispevali L. Žimbrek (še najboljši prispevki iz poezije) in M. Jirsak (ki pa je še preveč neizčiščen — zlasti idejno —, da bi mogle veljati vse

pohvale, ki jih je o njem napisal urednik; pretirana je tudi urednikova hvala T. Ujevića). Sodobne problematike se dotika Žimbrevkov članek o filmu (Mrtvorodena umjetnost), ki pa prav po duhamelovsko ne sega do družbenega jedra filmskega vprašanja. Slednjič je omeniti še nekatere prispevke iz literarne teorije (J. Berković: Postanak romana; D. Čepulić: Komično i tragično u Molière-a, ... u Dostojevskoga, Molière-a i Manna).

Vse to, sicer bogato, pestro in aktualno gradivo pa ni porazdeljeno po kakšnih enotnih, docela jasnih smernicah, kar bi bilo pričakovati po uvodnih napovedih. V doslednem zmislu svojih lastnih obljub torej list ni čisto zadovoljil. Kot informativen razglednik po svetovni literaturi pa je ustregel; na tem mestu je treba zlasti omeniti posrečeno izbrane prevode (Jirži Weil, avtentična poročila o najnovejši ruski književnosti; Ehrenburg: O francoski literaturi; Mayerhold: Ideologija i tehnologija u kazalištu, Moskovski Hudožestveni Teatar). Razen tega je list poročal o Duhamelu (hkratu s prevodom odlomka iz „Prizorov iz bodočega življenja“), Dos Passosu, Joyceu, francoskem gledališču, švicarski literaturi, Olbrachtu, Kischu, znameniti socialni knjigi A. Szilágyija „Selo Demetrovo“, Londresu, angleški pisateljici V. Woolfovi, Krleži, našem Molku itd. Zanimiva so Beethovenova pisma; prevod A. Gidea pa se mi ne zdi posrečeno izbran.

Kljub temu, da tedaj list še ni dosegel tiste stopnje in smeri, ki jo je kot svojo nalogo sam označil (pri čemer je treba upoštevati kot olajševalno okoliščino neverjetne težave in neprijetnosti, s katerimi se mora boriti v Zagrebu vsako resno književno podjetje), je treba poudariti prednosti „Književnih Horizontov“: kriticizem in poštenje. Kriticizem je pokazal več volje kakor pa končnih rezultatov in se ni vselej izživljal na kritike najpotrebnejšem gradivu; docela pa je list izpolnil drugi princip in je urednik v zadnji številki upravičeno zapisal: „... pazili smo u prvom redu na književno poštenje!“ Tu je treba omeniti borbo, ki se je pričela z urednikovim člankom „U odbranu mrtvoga A. B. Šimića“ ter še nekaj manjših primerov, kjer so „Književni Horizonti“ moško udarili po gnilih razmerah v sodobnem literarnem Zagrebu; in to priznanje za tamošnje razmere ne pomeni malo.

Ivo Brnčić.

MRAK V IDEJAH

*Prijatelj, s to stvarjo je pač tako:
v idejah veje zdaj črnjanski zrak.
Zato odtod, kjer je precej mračno,
prišel v Ideje je ljubljanski Mrak.*

M. K.

Popravi v glosi: „Stoletja beležk brez literarne tradicije“ v slovenski literarni zgodovini: Tiskarski škrat je na 291. str. napravil nezmislno zvezo: „Čeprav pa je dal Grafenauer nekaj takih osvetljav, ki jih bom upošteval, bom vnovič oblikoval to poglavje. Sodim vendar tako...“ Citati je treba tako: „Čeprav pa je dal Grafenauer nekaj takih osvetljav, ki jih bom upošteval, ko bom vnovič oblikoval to poglavje, sodim vendar tako...“

Fr. Kidrič.

V članku „Obraz slovenskega gledališkega igralca“ popravi na str. 268. letnico 1924 v letnico 1914. Na str. 270. pa je izpadla zadnja vrsta, ki se glasi: „Upajmo, da nam Skrbinšek zbere in ohrani svoje sodbe o vrstnikih in tovariših.“

I. G.